

Måndalen stupar ner i Fornesjö

En stig leder från Fjällsjön mot Måndalen. Längs stigen växer den vintergröna ormbunken kambräken. Blicka ut över den stora Fornemosse där knotiga tallar vrider sig mot solen. I Måndalen liknar landskapet en krater med branta sluttningar ner mot Fornesjö. Här finns den lökdoftande ramslöken och många trädgårdsväxter. Natt och dag blommar under juni-juli i blåviolet och gult. I grottorna i branten finns ovanliga landlevande snäckor och mossor.

Gammal barrskog och bad vid Almenäs

Almenäs bjuder på gammal barr- och blandskog. Skogen är full av stora stenblock och flera sällsynta mossor. Stubbtrådmossan lever på död ved i bergsbranterna där terrängen gjort skogsbruk svårt att bedriva. Det branta Almenässpåret tar dig runt området. På några ställen har du utsikt mot Öresjö. Vid stranden finns en kommunal badplats.

Så här hittar du till Rya åsar!

Rya åsar ligger 3 km nordväst om Borås centrum. Följ vägschildning mot Knalleland och Ryda.

För allas trevnad är det inte tillåtet att:

- gräva upp växter
- skada levande eller döda träd och buskar
- skada berghällar, block eller klippor
- göra upp eld annat än på särskilt anvisad plats
- tälta eller ställa upp husvagn
- rida eller cykla utanför stigar och leder
- framföra motordrivna fordon
- tippa trädgårdsavfall
- sätta upp skylt, affisch eller liknande
- anordna arrangemang utan tillstånd

POSTADRESS Borås Stad, Tekniska förvaltningen, 501 80 Borås

TELEFON 033-35 74 00

E-POST tekniska@boras.se

WEBBPLATS boras.se

FOTO Dag Ekelund och Emma Nevander

KARTA Naturcentrum AB, 2012/Carina Lindkvist

TRYCK Borås kommuntryckeri, april 2012

Naturreservat i Borås Stad

* Rya åsar

Naturreservatet Rya åsar bildades 2001. Totalt skyddas 550 hektar.

Rya åsar erbjuder omväxlande natur nära Borås centrum och unika värden för det rörliga friluftslivet. Här finns ett fantastiskt landskap med klippbranter, ekskogssluttningar, vidsträckta barrskogar och levande odlingsmarker. Stigar genom olika naturtyper leder till picknickplatser, sjöar och utsiktsplatser.

Ryssby - odlingslandskap och utsiktsplatser

På 1800-talet fanns här tre gårdar och ett torp. Ängarna där ängsskallra och blåklockor blommar var då åkrar. En picknickplats med utsikt över ängar och en damm ligger längs stigen. I dammen finns den sällsynta större vattensalamandern. Kan du se den hundraåriga minnesstenen i en av stenmurarna?

I söder finns två utsiktsplatser vid Ryssby klint.

Blicka mot stan vid Hestra klint

Längst i söder ligger utsiktsplatsen Hestra klint. Intill finns resterna av en gammal trädgård med mäktiga stenmurar. I skogen växer kransrams och ormbär.

Färdas i Linnés fotspår vid Grönbo och Hagen

Vid Grönbo finns en halv väg som Linné använde på sin resa genom Västergötland år 1746. Linnés minnessten finns utmed halvvägen i söder.

Hagmarken och den gamla åkermarken betas för att öka naturvärdena och hålla landskapet öppet där gården Hagen låg. Öster om åkern finner du den gamla gårdstomten med grova bokar, trädgårdsväxter och stensatta kanter.

Gamla gravar på Högplatån

Gräsyten inbjuder till spel, lek och festligheter. Här kan du grilla, och övernatta i vindsyddet. Intill Högplatån finns flera gravar från järnåldern, 500 f Kr till 1050 e Kr. De syns som stora kullar i naturen.

Blomsterängar vid Ramshulan och Ödehemmanet

Det har bedrivits jordbruk på Rya åsar sedan lång tid tillbaka. Rester av ett äldre odlingslandskap med stenmurar, åkrar, hagmark och äldre lövträd syns på Ramshulan. En nyanlagd kålgård finner du nära boningshuset. Landskapet hålls öppet med slåtter, odling av kulturväxter och av djur som betar. Kring Ramshulan hittar man blomsterprydda ängar. Här växer prästkragar, smörbollar och grönvit nattviol.

Västerut ligger Ödehemmanet, på 1800-talet ett torp med åkrar. Idag syns en torpgrund, jordkällare och brunn. Lägg märke till de hamlade (beskurna) askarna. Förr beskars lövträden och de lövklädda grenarna blev foder till djuren.

Björbo hage varvar lövskog och ängar

Vandra genom ädellövskogen och lyssna till fågelsången, hitta gläntor med gamla åkrar som nu hålls öppna med slåtter. Odlingsrösen (ihopsamlade stenhögar) bildar små kullar i området. Omkullfallna träd får ligga kvar och blir mat för insekter och fåglar. Samtidigt ger de skogen ett trolskt utseende. I området finns flera ovanliga landlevande snäckor.

Höga berg och djupa dalar kring Rya klint, Fjällsjön och Våghall

Följer du stigarna upp mot de barrskogsbeklädda bergen finner du utsiktsplatsen Rya klint, 150 meter över Borås. Du får en vidsträckt utsikt över staden. Norrut mot Fjällsjön tar du dig vidare på vildmarksspåret. Vid Fjällsjön finns möjlighet att grilla och övernatta i det sjönära vindsyddet.

År 1765 flyttade första familjen till Våghall. Huset låg nära platsen för vindsyddet. Ett par hundra meter norrut finns rester efter flera hus, ladugård och brunn. Gården var bebodd till 1930-talet. Vågar du kika in i den stora källaren?

Välkommen till Rya åsar!

